

ΒΙΒΛΙΩΝ ΟΙΣΤΡΟΣ ΑΚΑΤΕΥΝΑΣΤΟΣ

Ἡ Ἐφηβος σ’ ἐπαρχιακῇ πρωτεύουσᾳ, δεκαετία τοῦ ’50, πάλευε ἀνάμεσα στὰ ὅρια ἀνοχῆς τῶν χριστιανικῶν ὀργανώσεων ἀπὸ τὴ μιὰ καὶ τὸ φιλολογικὸ σαράκι ἀπὸ τὴν ἄλλη, κληροδότημα ἀπὸ πατέρα καὶ πρωτότοκο ἀδελφὸ. Στενὰ τὰ οἰκονομικὰ τῆς πολυμελοῦς οἰκογένειας, ἐλάχιστα περιθώρια ἔδιναν γι’ ἀγορὲς ὄχι πρώτης ἀνάγκης.

Πίσση ἀφόρητῇ Χριστογεννα-Πρωτοχρονιά. Στὸ κρύο τῆς ὑγρῆς παραθαλάσσιας πόλης χουχουλιάζε τὰ δάχτυλά του ξεροσταλιάζοντας στὶς βιτρίνες τῶν βιβλιοπωλείων, ἰδιαίτερα τοῦ καινούργιου, τοῦ Πανταζῆ, στὴν κεντρικότερη ὁδὸ. Ἡ ἀπλετὴ φωτοχυσία τῶν μοντέρνων λαμπτήρων φθορισμοῦ ἔκανε ἀκόμα πιὸ ποθητὰ τὰ ἐφηβικὰ βιβλία μὲ τὰ πολύχρωμα ἐξώφυλλα, σὰν ἐκεῖνα τῶν οἰκῶν Ν. Ἀλικιότητ, Ἀτλαντίδος (Πεγλιβανίδη), Φίλων τοῦ βιβλίου κ.ἄ. – ἄσε τὸν πειρασμὸ μὲ τὰ ἐβδομαδιαῖα ἔγχρωμα Κλασικὰ εἰκονογραφημένα (1951 κ.ἔξ.)! Κραταίει ἀκριβὸ ἐνθύμιο, δῶρο πρωτοχρονιάτικο ἀπὸ τὸν πατέρα στὰ πρώτα γυμνασιακὰ χρόνια, τὴς *Τοτορίες ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο θέατρο* τοῦ G. Chandon, (Ἀθήνα: Φίλοι τοῦ βιβλίου, 1947). Ἀργότερα, μεσήλικας παῖς, ἄρχισε νὰ συλλέγει βουλμικὰ παιδικὴ λογοτεχνία ἀπὸ πλειστηριασμοὺς καὶ παλαιοβιβλιοπωλεῖα ἀθηναῖκα – κάτι σὰν ἀναζήτηση χαμένου παραδείσου...

Ἡ φοιτητικὴ ζωὴ συνέπεσε μὲ οἰκογενειακὴ μετεγκατάσταση στὸ ἄστυ καὶ βελτίωση τῶν οἰκονομικῶν. Ἡ κρατικὴ ὑποτροφία γιὰ τὴς τετράχρονες φιλολογικὲς σπουδὲς τοῦ ἔδωσε ἀνάσα καὶ ἄρχισαν ἀτέλειωτες καταδόσεις σὲ παλαιοβιβλιοπωλεῖα (Νασιώτης στὸ Μοναστηράκι, Γρηγορόπουλος καὶ Βαγιονάκης στὴν Πανεπιστημιακὴ Λέσχῃ, Γρηγοριάδης στὴ Φειδίου, Ράνος στὴν Πεσμαζόγλου κ.ἄ.) καὶ στὰ μεγάλα βιβλιοπωλεῖα. Κυνήγαγε μὲ μανία ὅ,τι καταλάγιαζε τὸν πόθο του γιὰ φιολογία-λογοτεχνία, μουσικὴ, θάλασσες καὶ καράβια, μελέτες γιὰ τὴν πατρίδα του κ.ἄ.

Μερικὲς φορές πετύχαινε καὶ κανένα λαβράκι, λ.χ. πλήρη σειρὰ τόμων *Νέας Ἑστίας* (1927-1954), ποὺ ἀργότερα, μετὰ τὸν ἐπαγγελματικὸ του ἀναπροσανατολισμὸ, «σὰν ἔβαλε πλὴρὴ γιὰ τὸ Βυζάντιο» (Yeats), μεταφορτώθηκαν σὲ ἀδελφικὰ νεοελληνικὰ ράφια. Δεκαετίες ἀργότερα – κοντὰ μεσοστράτι τῆς ζωῆς του – προετοιμαζόταν γιὰ τὸ διδακτορικὸ στὸ ἐξωτερικὸ καὶ ἔψαχνε ἀπεγνωσμένα στὴν Ἀθήνα γιὰ τὸ Λευκωμα τοιχογραφιῶν τοῦ Ἁγ. Ὁρους τοῦ Gabriel Millet (Monuments de Iathos, Παρίσι 1927), συνένδεγμα ἀπαραίτητο γιὰ τὸ θέμα του. Ἄφαντο στὰ «λαϊκὰ» παλαιοβιβλιοπωλεῖα, τὸ βρῆκε σὲ κάποιο ἀπὸ τὰ συστηματικὰ τοῦ κέντρου τῆς Ἀθήνας – τιμὴ ἀπαγορευτικὴ! Ἐφυγε σὲ μαζὴν ἀπελπισία σὰν δαρμένο σκυλὶ καὶ περπάταγε ἀφηρημένος κάπου στὴν Ἱπποκράτους, ὅταν τινάχτηκε ἀπτότομα: Σὲ βιτρίνα δευτεροκλασάτου παλαιοπωλείου φιγουράριζε ὁ Millet! Τρέμοντας μπαίνει μέσα νὰ μάθει τὴν τιμὴ – τουλάχιστον ἡμισὴ ἀπὸ τὸ ἄλλο! Πληρώνει σὰ μεθυσμένος, τὸ ἀρπάζει καὶ ἐπιστρέφει στὸν πρῶτὸ ἐν θριάμβῳ νὰ πάρει τὴν ἐκδίκησὴ του, δέχνοντας τὸ ἄσφρο ἀντίτυπο!

Τοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ χρησιμοποιοῦσε μεγάλες κρατικὲς καὶ πανεπιστημιακὲς βιβλιοθῆκες σὲ Αὐστρία καὶ Γερμανία – παρὰ-δεῖσους κάθε ἔρευνήτῃ. Δὲν θὰ ξεχάσει τὴ σχεδὸν βιάσφημη εὐχὴ του, ὅταν πρωτομπῆκε στὸ Κεντρικὸ Ἰνστιτοῦτο Ἱστορίας τῆς Τέχνης στὸ Μόναχο, ἐξωτερικὰ ἕνα βαρὺ, χιτληρικὸ κτηριακὸ κατάλοιπο καὶ μέσα ... πανδαισία! Βιβλία πολυγλώσσα γιὰ κάθε θέμα (πλὴν Προϊστορίας καὶ Ἀρχαιολογίας, ποὺ στεγάζονταν σὲ πανεπιστημιακὴ βιβλιοθήκη, ἕναν ὁροφο πιὸ πάνω), ἕνας ἀχανὴς διάδρομος μὲ λεπτομερεῖς δελιοθῆκες – πρὶν τὴν ψηφιακὴ ἐποχὴ! –, χιλιάδες φωτογραφίες. Ἡ ἔρευνα ἀπόλαυστ, ξεχῶς τὸ ρολόι! Τοῦ ἀνέβηκε αὐτόματα στὸ νοῦ, σὰν ἀναθυμήθηκε συνθῆκες σὲ μεγάλες ἀθηναϊκὲς βιβλιοθῆκες: Ἄς γινώ-ταν νὰ πέθαινε ἐδῶ μέσα!

Σὰ νά ’χαν τελειωμὸ τὰ πάθια τῶν βιβλίων καὶ τῶν ἑραστῶν τους!

Φιλαναγνώστης Γριπνησιώτης

ΕΝΤΥΠΟΝ ΤΕΡΙΠΟΝΟΝ τῆς ΦΑΙΔΡΑΣ ΣΥΝΤΕΧΝΙΑΣ

Καλοκαίρι 2025, Βιβλία & βιβλιοπωλεῖα * ΦΥΛΛΟΝ 25ον

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΝΤΡΩΤΗΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ
ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΗΡΑΚΛΕΙΤΟ
ΚΑΙ ΤΟΝ ΧΟΡΚΕ ΛΟΥΙΣ ΜΠΟΡΧΕΣ

Τὸ σύμπαν εἶναι ἀπλῶς μακρότερο ποτάμι (ποτάμι πάντως) καὶ κυλάει τὰ νερά του μι’ ἀνάποδῃ μικρογραφίᾳ τὰ μικρὰ του φορτία μεγαλώνει, μὲ σκοπὸ νὰ κάμει

τοὺς δρόμους ὁλους ἕναν μόνο στὸ θολάμι τοῦ χρόνου ποὺ ὅλο καταπίνει τὰ παιδιὰ του. Ποτάμι μέν, κρυμμένη ἔχει τὴ φωτιά του στοὺς ὄγκους τῶν ὑδάτων ποὺ ἔχουν καταδράμει

τὴς τύχες τῶν θνητῶν, γι’ αὐτὸ καὶ καῖνε ἀστέρια στοῦ στερεώματος τὴς ἄκρης, κι ἕνα τόξο ποὺ τὸ τανύζουν καὶ τὸ κολακεύουν χέρια

ἀμάθητα, καὶ δὲν μποροῦν νὰ βροῦν τὸν στόχο. Κι ἂν βλέπω τὴν εἰκόνα, θέλω νὰ τὴ σπρώξω στὸν ποταμὸ τοῦ σύμπαντος, ἀλλὰ δὲν τὸ ’χω

μπορέσει ἀκόμα, καὶ ἴσως δὲν θὰ τὸ μπόρεσω ποτέ σ’ αὐτὴ τὴ μινιατούρα νὰ χωρέσω.

Σελὶς 2

Ντίνος Ἀγραφιώτης

Μυρσίνη Γκανά

Β.Π. Καραγιάννης

Γεωργία Τριανταφυλλίδου

Ἡ βαρύτητα τῶν βιβλίων

Βαρὺ πράγμα τὸ βιβλίο. Καὶ κοφτερό. Δὲν μιλάω γιὰ τὸ συμβολικὸ βάρος τῶν νοημάτων ποὺ ἴσως κρύβουν οἱ σελίδες του οὔτε γιὰ τὴς δξύαιχμες ιδέες ποὺ πιθανὸν νὰ κυσοφοροῦν. Γιὰ τὸ καθαυτὸ βάρος του μιλάω, τὸ ὕλικό. Καὶ γιὰ τὴν κοφτερὴ κυ-ριολεξία.

Τὸ ἔνιωσα μὲ τρόπο ἐξαιρετικὰ καταπονητικὸ καὶ ἀναμφλέκτο, ἀφοῦ ἡ μαρτυρία ἦταν σωματικὴ, στὰ δεκαεφτά μου καὶ στὰ δεκαοχτώ: φορτώνοντας καὶ ξεφορτώνοντας βιβλιο-πακέτα. Στὰ τελειώματα τοῦ ἑξατάξιου Γυμνασίου καὶ στὸ πρῶτο ἔτος τῆς Ὀδοντιατρικῆς. Ὅταν πολιτογραφήθηκα στὴ βιβλιοεπικράτεια. Πρῶτα σὰν παιδί γιὰ ὅλες τὴς δουλιεὶς στὸν «Ὀλκὸ», Ὑπατίας 5, στὰ νῦτα τῆς Μητροπόλεως, κι ἔπειτα σὰν διορθωτῆς, ἐπιμελητῆς καὶ γραφιάς στὸν *Πολίτη*.

Σὰν ἀπὸ πείραγμα τοῦ δαίμονα τοῦ τυπογραφείου, τὸ πρῶτο βιβλίο ποὺ διόρθωσα καὶ φρόντισα μόνος μου, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἕως τὸ τέλος, δίχως νὰ διαθέτω ἀκόμα ἰδιαίτερῃ πείρα, ἔτυχε νὰ σχετίζεται μὲ τὴς ὀδοντιατρικὲς σπουδὲς μου, ποὺ μόλις εἶχαν ἀρτίσει: Ἱστολογία. Ὁ πρωτοξάδερφός μου ὁ Δῆμος Μαυρομμάτης, δάσκαλός μου σὲ πολλά, μοῦ εἶχε δεῖξει τὰ διορθωτικὰ σημάδια, καμιά δεκαριά, κι αὐτὸ ἦταν. Ἐπρεπε νὰ κολυμπήσω μόνος μου, ἐνῶσφ οἱ θερμὲς συζητήσεις στὰ γραφεῖα τοῦ «Ὀλκοῦ» κοιλοπονοῦσαν τὸν *Πολίτη*.

Μὲ τὰ πολλά, τὸ βιβλίο τῆς Ἱστολογίας εἶχε φτάσει στὴν τελευταία φάση του: στὸ βιβλιοδετεῖο. Ἐνα βιβλιοδετεῖο στοῦ Ψυρρή, στὴν ὁδὸ Σαρρή, ὑπόγειο. Καμιά εἰκοσαριά σκα-λιά, σχεδὸν κάθετα, χωρίζαν τὴς μηχανεὲς τοῦ Πελεκιδῆ ἀπὸ τὸν πάνω κόσμο. Ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου, καθηγητῆς στὴν Ἱατρικὴ Ἀθηνῶν, ποὺ δίδασκε καὶ στοὺς φοιτητὲς τῆς Ὀδοντιατρικῆς, ἄνθρωπος εὐγενικός, ἀπὸ φτωχὴ οἰκογένεια καὶ ὄχι ἀπὸ ἀκαδημαϊκὸ σόι, εἶχε ἀρτίσει ἀπὸ τὸ πρῶι τὰ ἐναγώνια τηλεφωνήματα: «Πότε θὰ εἶναι ἔτοιμο τὸ βιβλίο;» -«Εἶναι στὸ βιβλιοδετεῖο, κύριε καθηγητά». -«Ναὶ ἀλλὰ πό-τε;» -«Λίγο μετὰ τὸ μεσημέρι». Τὸ μεσημέρι τὰ τηλεφωνή-ματα στὸ γραφεῖο πύκνωνσαν. «Φεύγω γιὰ τὸ βιβλιοδετεῖο, κύ-ριε καθηγητά. Στὴς τρεῖς θὰ εἶναι ἔτοιμο, ἔτσι εἶπαν. Θὰ τὸ φέρω ἐγώ, ἔχουμε κανονίσει γιὰ φορτηγάκι». -«Νὰ εἶναι, παρακαλῶ, θέλω νὰ τὸ μοιράσω στοὺς φοιτητὲς μου τὸ ἀπόγευμα».

Τέσσερις, τέσσερις καὶ τέταρτο ἤμουν ἀκόμα στὸ βιβλιοδετεῖο. Ἀνέβαζα τὰ τελευταῖα πακέτα. Τὰ σκαλοπάτια μὲ εἶχαν ξεθεώσει. Δὲν μπορούσα ν’ ἀνασάνω, παρότι νεοπρο-σῆλυτος τοῦ καπνίσματος ἀκόμα. Τίποτε πιὸ βαρὺ ἀπὸ τὸ χαρ-τί, κι ἂς μοιάζει ἀέρινο. Καὶ τίποτε πιὸ κοφτερό. Στὴ βιασύνη μου εἶχα ἀποκομίσει τὰ γδαρμοματάκια μου. Τέσσερις καὶ μισὴ τὸ τελευταῖο τηλεφώνημα: «Μὰ ποῦ εἶστε ἐπιτέλους; Δὲν θὰ προλάβουμε. Στὴς πέντε δίνουν γραπτὲς ἐξετάσεις οἱ φοιτητὲς μου, τὸ ξέρετε;» -«Τὸ ξέρω, κύριε καθηγητά». -«Κι ἀπὸ ποῦ τὸ ξέρετε, παρακαλῶ;». -«Μὰ δίνω κι ἐγὼ ἐξετάσεις, κύριε κα-θηγητά. Στὸ μάθημά σας».

Τότε μόλις κατάλαβε ὁ καθηγητῆς μου ὅτι ἤμουν φοιτη-τῆς του. Ὅσον καιρὸ συνεργαζόμασταν γιὰ τὸ βιβλίο, ἦταν τὸ πρῶτο του, δὲν εἶχα πεῖ κουβέντα. Σκεφτόμουν ὅτι θὰ τὸν ἀνησυχούσα. Ἴσως νὰ μὴν ἐμπιστευόταν ὡς διορθωτὴ καὶ ἐπιμελητὴ ἕναν φοιτητὴ τῆς Ὀδοντιατρικῆς, καὶ μάλιστα νεα-ρούλη. Μᾶλλον μὲ τὸ δίκιο του. Φύλαγα λοιπὸν τὰ ρούχα μου... Μᾶλλον μὲ τὸ δίκιο μου.

Εὐκολα θέματα μᾶς ἔβαζε πάντα ὁ καλὸς καθηγητῆς, ὁ κύριος Β. Δὲν μᾶς παιδεue. Καὶ μᾶς βαθμολογοῦσε γενναϊδῶ-ρα. Ἐκεῖνὴ τὴ φορὰ ὅλοι τοῦ ἔτους μου πῆραν ἐννιάμισι ἡ δέκα. Μόνον ἐγὼ πῆρα ἐννιά. Γιὰ νὰ μὴν πεῖ κανεὶς ὅτι με εὐνόησε λόγω τῆς ἐργασιακῆς μας σχέσης, ὁ καθηγητῆς ἐξάντλησε ὅλη του τὴν αὐστηρότητα στὸ δικό μου γραπτό. Μὰ τὴν ἀλήθεια, πολὺ τὸ εἶχα χαρεῖ ἐκεῖνο τὸ ἐννιάρι.

Παντελὴς Μπουκάλας

Δρανδάκης καὶ Σφυρίδα

-Κατάλαβες τὸν ἀχαῖρευτο! Ἐνα κιλὸ σαρδέλα. Ἐνα κιλό! Νηστικούς μᾶς ἄφηκε στὴ γιορτὴ τοῦ!

Τέτοια (κι ἄλλα, ἀγγραφα) ἔλεγε στὴς γειτονοποῦλες, ἡ κυρὰ Μελπο-μένη, σύζυγος Εὐαγγέλιου Γκαντάρας, συνταξιούχου βιβλιοπώλου. Συνταξιῶχος, δηλαδὴ, τὴν μαζὴν του τὴν μοῖρα. Τὸ ἔκλεισε τὸ μαγαζί, τρεῖς γενιὲς μὲ τὸ βιβλίο. Τρεῖς. Μὰ ἔλα μου ποὺ ἦλθαν τὰ «μεμνόνια» κι ὁ Φου-πούας. Πάει, «ἄρρωστος» ὁ Ἀργύρης», ἔκλεισε ἡ ἐπιχείρησις. Φαγώθηκαν τὰ ράφια, τόσες ζωές.

Τὶ εἶγε γίνει το λοιπόν; Γιόρταζε ὁ κύρ Βαγγέλης. Μεγάλῃ μέρα. Καὶ τὸ γειτόνι του ὁ Ἀρίστος, μὲ τὸ οἶκερὶ μωρὲς, ποὺ γύρισε κάτι δανεικὰ (δυὸ χρόνια καὶ μῆνες τεσσεράμισι, μετά). Ταμίαι. Ὑποσχέθηκε στὴν Μελπομένη νὰ τὸ γλεντήσουνε. Θὰ τὰ χάλαγε οὐλα σὲ σφυρίδες καὶ καραβιδάκια. Καὶ τσίπουρο καλὸ, γλεντζέδικο, Γρεβενιώτικο.

Πλὴν ὅμως τὸ χούγι δὲν βγαίνει εὐκολα. Κατεβαίνοντας γιὰ τὸ Καπὰ-νι νὰ φωνάσει εἶδε τὸ γεροντάκι. Παλιὸς δικηγόρος, ἔπεπμένος. Ποῦλαγε τὴν Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια, 28 τόμους (ἄ, ρὲ Παῦλο Δρανδάκη, μά-στορα!) σὲ τιμὴ τεσσάρικι. Δὲν θέλησε πολλὸ νὰ τὸ ἀποφασίσει ὁ Εὐάγγελος. Τοῦ περισσέφουν καὶ κάτι κέρματα νὰ ἀγοράσει λίγο σαρδέλιτσα καὶ κάναι δυὸ μπύρες.

All in all, ποὺ λέν καὶ οἱ Ἀγγλογάλλοι, διὰ τοῦτο ἐφηνασκοῦσε ἡ κυρὰ Μελπομένη, μέρα ποὺ ἦτανε.

Φεῖ ἐπὶ Δρανδάκη τῷρα, νὰ δεῖς χαίρι.

Ἀντώνης Ν. Παπαβασιλείου

καὶ ἔφηβο ἀπὸ τὸ 1950 ὠς τὸ 1980, ὑπῆρχε ἡ «Ἀτλαντὶς» μὲ τὴ μυθικὴ διεύθυνση «Κοραῖ 8, Ἀθῆναι». Σὲ ἐκεῖνο τὸ μονόροφο κτίσμα, ξαφανισμένο πρὸ πολλοῦ, οἱ πάγκοι μοσχοβολοῦσαν τυπωμένο χαρτί καὶ ἦταν κρουστά τὰ ἐξώφυλλα τῶν «Κλασσικῶν Εἰκονογραφημένων». Ἡ «Βιβλιοθήκη τῶν Νέων» ἦταν ἴσως ἡ πιὸ φροντισμένη σειρὰ κλασικῆς λογοτεχνίας γιὰ παιδιὰ, ἀξεπέραστὴ ὡς σήμερα (πρᾶγμα διόλου περὶεργο). Σὲ διτλανοὺς πάγκους, τὸ «Γέλιο καὶ Χαρά», ὁ Γιάννης Μαρῆς καὶ ἡ Ἀντιγόνη Μεταξᾷ ἔριζαν ἕναν κόσμο ἀτελείωτο καὶ ἀχανῆ.

Ἐκεῖνα τὰ χρόνια ποὺ ὁ «Γαλαξίας» εἶχε δεῖξει τί σημαίνει τυπογραφία γιὰ ἕνα βιβλίο τσέπης, τὰ «Βίπερ» τῆς Πάπρους Πρὲς μετὰ τὸ 1970 καὶ τὰ «Λυχνάρια» τοῦ Τάσου Λαζαρίδη ἔριζαν ἕναν πολιτισμὸ μαζικῆς ἀνάγνωσης. Στὰ πρακτορεῖα τύπου σὲ ἐπαρχιακὲς πόλεις καὶ νησιά, ἔβρισκες παλιὲς ἐκδόσεις καὶ τεύχη περιοδικῶν καὶ ἐγκυκλοπαίδειες σὲ τεύχη, βουτηγμένα ὅλα σὲ ἐκεῖνὴ τὴ μυρωδιά ποὺ μόνο ὁ χάρτινος πολιτισμὸς μπορεῖ νὰ μεταδώσει.

Στὴν Ἀθήνα, στὴν ὁδὸ Ἑρμοῦ, ὑποχρεωτικὸ πέρασμα ἦταν τὸ ἱστορικὸ χαρτοπωλεῖο τοῦ Πάλλη. Ὁ Πάλλης τύπωνε τὰ δικά του τετράδια μὲ σῆμα τὸν Παρθενῶνα, καὶ ἔκτοτε, καλύτερα τετράδια κανεὶς δὲν κυκλοφόρησε. Ἦταν ἡ ἐποχὴ ποὺ ἀκόμῃ καὶ ἕνα τετράδιο σὲ μιὰ σχολικὴ σάκα ἔκανε ὅλη τὴ διαφορά.

Κοντὰ στὰ βιβλιοπωλεῖα καὶ τὰ χαρτοπωλεῖα, τὸ περὶπτερο ἔτσι ὅπως τὸ βίωσε ὁ μεταπολεμικὸς κόσμος εἶχε κεντρικὴ θέση σὲ ὅλην αὐτὴν τὴν ὀπτικὴ καὶ αἰσθησιακὴ κουλτοῦρα τοῦ χαρτιοῦ. Κάθε φορὰ ποὺ βλέπω ἕνα περίπτερο ποὺ θυμίζει κάτι ἀπὸ τὸν παλιὸ ἑαυτὸ του, ἀνακαλῶ τὰ ἐξώφυλλα τῶν περιοδικῶν ποὺ κάθε ἐβδομάδα εἰκονογραφοῦσαν τὸν κόσμο καὶ ἄφηναν τὴ φαντασία νὰ καλπάζει.

Νίκος Βατόπουλος

Φωλιά φωλιά σ’ ἀναζητῶ

βιβλίο τὸ βιβλίο σὲ χάνω...

Β. Π. Καραγιάννης

Ἐν ἀρχῇ ἦτο «Ἡ φωλιά τοῦ Κούκου» τοῦ Μίλος Φόρμαν μὲ τὸν Τζᾶκ Νίκολσον κι ὕστερα ἤρθε ἡ «Φωλιά τῆς Κατερίνας Κούκου».

Τῷ καιρῷ ἐκεῖνῃ πού οἱ κ.κ. μὴ προνομιούχοι (μ.π.) νεοέλληνες ἦταν στὴν κυβέρνηση ὁ δὲ λαὸς τους στὴν ἐξουσία καὶ τοὺς ἔκαμνε ἀέρα ὡς οἱ αἰγύπτιοι δοῦλοι τοὺς φαράδες, (τότε εἰπώθηκε καὶ τὸ «μαῖ τὰ φάγαμε» (ποιά;), δόθηκε ἐντολὴ ἀπὸ τοὺς μουλᾶ(ρά)δες ἐκείνης τῆς πολιτικῆς ἐκδοχῆς ἀνά τὴν ἐπικράτεια νὰ συσταθοῦν συνεταιρισμοὶ μὲ περιεχόμενο ὄχι γεωργικά καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα, ἀλλὰ βιβλία καὶ ἐκδόσεις. Συμπήθηκε οὕτω πῶς συνεταιρισμὸς ὀνόματι «Συνεταιριστικὸν βιβλιοπωλεῖον» (ΣΥΝ-Β. χάριν συντομίας) ἐπὶ τῆς Ρήγα Φεραίου 10, τὸ πολὺ.

300 τόσοι νοματέοι (μ.π.) ἀνέλαβαν νὰ περνοῦν καὶ ν’ ἀνοικοκλείνουν τὴν θύρα τοῦ μαγαζιοῦ πού κάθε Ἰούνιο ἐκ τοῦ ἡλίου διαστελλεται καὶ δυσκολεῖν τοὺς κλειδοαρπαχτάριους τοῦ χώρου. Πέρασαν ἔτσι σχεδὸν χρόνια 40! Τὴν σήμερον ἐκ τῶν 300 ἔμεινε μόνον μία (ἀριθμὸς 1) ψυχὴ μὲ σῶμα κι ὄνομα Κατερίνα, νὰ φυλάγει τὴ θερμο-πύλη, μὲ τοὺς ὀλίγιστους θαλαμοφυλάκες της. Ἐκεῖ τὸ λοιπὸν ἔστησε τὴ Φωλεὰ της ἡ κ. Κούκου καὶ μονάζει χρόνια τώρα, ὡς τὸ στρουθίον τοῦ Γ. Τσαρούχη, διακονοῦσα καὶ διασπείρουσα βιβλία καὶ παραμυθίες (λίγα τὰ παραμύθια). Διότι ἐκεῖ περιπλέον βρῆikan καὶ βρίσκουν κα-ταφύγιον ψυχῆς καθαρῆς ἔως καὶ σώματα πολυπλοκα, κορμιὰ τυρα-γνισμένα πού ἔρχονται καὶ διὰ τῆς ἐξομολογήσεως στὴν ἱέρεια, τὰ πά-θη τους (ἀπὸ ὀρθοπεδικῆς ὑφῆς ἔως ψυχικῆς βλάβης— ἔκαψε φλάντσεσ πού λέν) ζητοῦν νὰ εὗρουν ἡσυχίαν τῶν δεινῶν καὶ κόπων καὶ τῆς ἀναπαύσεως νὰ τοὺς δείξει τὸν τρόπον ἄφessin δὲ νὰ νοιώσουν ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἑφεσὴ τους πρὸς τὸ Θεῖο ἢ τοὺς ἐπίγειους θείους...

Στὸ ἰσόγειον ἡ φωλεὰ ἔγεμε ἐδῶ καὶ χρόνια ἀπὸ φθειράς, λογοτε-χνικῆς, ἀμυγδαλάτας κατὰ τὸν Πτωχοπρόδρομον πού λαβαῖναν τὸ βάπτισμα τοῦ συγγραφικοῦ πυρὸς καὶ ὅ,τι ἤθελε προκύψει. Μὲ τὸν καιρὸ τὸ λογοτεχνικὸ κύμα καὶ καὺμα κόπασε ἐνῷ τὸ ψυχοθεραπευτικὸν αὐξήθηκε ἐντυπωσιακά.

Κλῖμαξ ὁδηγεῖ στὸ ἀνώγειον πατάρι πού κάποτε εἶχε ρόλον μικρᾶς ἐστίας πνευματικῆς μολύνσεως. Ἐκεῖ ἔλαβαν τρόπο οἱ ἐρωτικότατες Γυμνοαιδοῖες τοῦ Κ. Ντιὸ καθὼς καὶ οἱ φυεγαῖτοι ὡς γερανοὶ Δὸν Κι-χόττηδές του, ἀπὸ ὑδρόχρωμα, σὲ ἐκθέσεις μὲ ὑψηλὰ ρίσκα ἐκ τῆς τολ-μηροτήτος τους.

Βιβλία δὲν ὑπάρχουν πολλὰ ὡς σταθερὰ παρακαταθήκη στὰ ράφια καὶ τὰ τραπεζᾶκια μέσα, ἔξω, ἀλλὰ τὸ αἰτούμενο ἀπὸ τὸν κ.κ. πελάτη τὴν ἐπαύριον τὸ λαμβάνει. Αὐτὸ εἶναι τὸ συναρπαστικὸν τῆς ὑποθέσεως καὶ ἡ εἰδοποιὸς διαφορὰ ἀπὸ τίς ἄλλες ἐστίες βιβλιοπωλήσεως. Τὸ ΣΥΝ—Β, ἡ Φωλεὰ τῆς Κούκου θέλω νὰ πῶ, ὑπῆρξε γιὰ τόσα καὶ τόσα (40) χρόνια πολύβουος λιμὴν τρυφερῶν ὑπάρξεων καὶ ἀσυντροφικῶν συνυπάρξεων. Ἦτο τὸ ἐπίνειον ταξιδεύσεως τῆς περιοδικῆς *Παρέμ-βασης* στὸν ἔξω κόσμον τῶν συνδρομητῶν. Στὴν πόλιν ὑπῆρξαν καὶ ἄλλα βιβλιοπωλεῖα ἀλλὰ ἡ ΣΥΝ—Β. Φωλεὰ ἦταν καὶ εἶναι τὸ κάτι ἄλλο. Μιά βιλιοκοσμοπολιτικὴ ἐγγράματη νῆσος στὴν λιμνάζουσα ἐπαρχιακὴ ἐπαρχία. Ἐνα καιρὸ ἐπιχειρήθηκε μέρος τοῦ ἰσογείου της νὰ ἀποσπαστεῖ ἀπὸ τὴν ὅλη ἐπικράτειά της, νὰ κατακρατηθεῖ καὶ παραδοθεῖ σὲ ἀλλότρια χέρια μὲ ἓνα καθεστῶς τρελοδιομολογήσεων. Μετὰ βασάνων ἀπὸ τὴν ὁμάδα περιφρούρησης διαφυλάχτηκε ἡ ἀκεραιότητα τῆς Φωλεᾶς.

Οὕτως ἐχόντων τῶν παραγμάτων προτείνω νὰ κηρυχτεῖ ἡ κ. Κούκου ἐπιχώριος ὅσα τῶν βιβλίων —νομιζῶ δὲν ὑπάρχει στὸ ἐορτολόγιον ἀντιστοιχη- χωρὶς πολλὰς διατυπώσεις καὶ τζιριτζάντζουλες.

Γιατὶ δηλαδὴς μόνο τὰ Σέρβια νὰ ἔχουν τὴν ἁγία Θεοδώρα τους πού δοξάστηκε καὶ ὡς κυρὰ βασίλισσα Ἄρτης καὶ ὁ ἥρωικὸς Ζιάκας (Θεό-δωρος) Γρεβενῶν νὰ μὴν ἔχει ὅσα, τὴν νεοφανεῖσα Ἀι-Κατερίνα πού ἦλθε ἀπὸ τὸ ὄρος Ὅρλιακας στὴ Κοζάνη καὶ εὐλαβεῖτε νυχθημερὸν στὰ βιβλία —ἀναψυχῆς φάρμακα κι ὄχι μόνον...Ἀπολυτίκιον δὲ τῆς ἐορτῆς τὸ τετράστιχον τοῦ Κ. Παλαμᾶ:

Ἄ! τὰ βιβλία. Καὶ τ’ ἀνοίξεις καὶ πέρασε ἡ ματιά σου
Φεγγαβολιὰ στὰ φύλλα τους θωπεῖα κι ἡ μολυβιά σου
Σφραγιστὰ πιά κι ἀδιάβαστα, μέσα τους κλείουνε τάφοι
μιᾶς μνήμης κι ἐνὸς ἔρωτα τρίφαλα ἀπὸ χρυσάφι.
Ἀμὴν...

Παιδὶ φτιαγμένο ἀπὸ βιβλία

Ὅταν ἤμουν παιδὶ εἶχα, ὅπως τὰ περισσότερα παιδιὰ τῆς ἐποχῆς μου, ἓνα δικό μου βασι-λειο. Σὲ τί διέφερε τὸ δικό μου ἀπὸ τῶν ἄλλων; Βρισκόταν ἐκτὸς σπιτιοῦ, καὶ ὄχι σὲ κάποιον κοντινὸ πάγκο, ἄδειο οἰκόπεδο ἢ ἐγκαταλελειμμένο σπῆτι ἀπὸ τὰ πολλὰ τῆς γειτονιάς. Βρι-σκόταν στὸ κέντρο τῆς Ἀθῆνας καὶ εἶχε ὄνομα: Βιβλιοπωλεῖο Δωδώνη. Ἄς μὴν ὑπερβάλλω, δὲν μοῦ ἀνῆκε ὀλόκληρο τὸ βιβλιοπωλεῖο. Τὸ βασιλεῖό μου βρισκόταν στὸ πατάρι μὲ τὰ παιδικὰ βιβλία. Δὲν ξέρω πῶς τὸ φαντάζεστε, ἀλλὰ δὲν ἦταν ἓνα παταράκι. Ἦταν ἓνας κανο-νικός, ὀλόκληρος ὄροφος ἴδιας ἔκτασης μὲ τὸ ἰσόγειο. Μόλις ἀνέβαινες τὴ σκάλα, πρὸς τὴν πί-σω πλευρά, βρισκόσουν μπροστὰ στοὺς πάγκους καὶ τὰ ράφια μὲ τὰ παιδικὰ. Ἐνα κομμάτι τοῦ ὀρόφου ἦταν ἀνοιχτὸ, ἔβλεπες πρὸς τὸ ἰσόγειο. Ἀπὸ ἐκεῖ παρακολουθοῦσα συχνὰ τὸν πα-τέρα μου νὰ δουλεῖ. Δὲν ἤξερα κανέναν ἄλλο πού ὁ μπαμπᾶς του νὰ εἶναι βιβλιοπώλης. Θυμᾶμαι ἀκόμα τὴν ἐκπληξὴ τῶν συμμαθητῶν ὅταν ἔρχονταν στὸ σπῆτι καὶ ἔβλεπαν ὅλα ἐκεῖνα τὰ βιβλία.

Πίσω στὸ πατάρι ὁμως. Ὅποτε δὲν εἶχα σχολεῖο, ὁ πατέρας μου μὲ ἔπαιρνε μαζί του στὴ δουλειά. Κάποιες φορὲς ἔφτανα πρὶν ἀπὸ τὴ Φωτεινὴ, τὴν υπεύθυνη τοῦ παιδικοῦ τμήματος, χωνόμουν πίσω ἀπὸ κάποιον πάγκο, ἔπαιρνα ὅποιο βιβλίο ἤθελα, καθόμουν στὸ πάτωμα

Τὸ κόστος τῆς ΣΟΦΙΑΣ

Τὸ νὰ φεύγεις ἀπὸ τὴ Θεσσαλονικὴ δεκάχρονη στὰ 1978 καὶ νὰ «προσγειῶνσαι» τέλῃ καλοκαιριοῦ τοῦ ἴδιου ἔτους στὴ Δράμα εἶχε τεράστια σημασία γιατί τεράστια ἦταν τότε ἡ διαφορὰ τους. Στὰ μάτια μου ὅλα ἦταν μικρά, ἔρημα καὶ λίγα. Καὶ ὄχι μόνο ἐξ αἰτίας τοῦ τραύματος τῆς ὁδυνῆς ἀπώλειας τοῦ ἐνὸς γονιοῦ πού εἶχε συντελέσει καθοριστικά, ἐνωῶ ἡ ἀπώλεια, στὴν μετεγκατάστασή μας. Εἶχα προλάβει νὰ νιώσω παιδὶ τῆς συμπρω-τεῖουσας. Ἡ ἐταιρεία στὴν ὁποία ἐργαζόταν ὁ πατέρας μου διατηροῦσε περί-πτερο στὴ Διεθνῇ Ἐκθεση, ἤξερα τὸν Ἀλκη Στέα, εἶχα ἦδη φωτογραφηθεῖ μπροστὰ στὸ ἄγαλμα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου στὴν παραλία, παρακολουθοῦσα μὲ τὴν μεγαλύτερη ἀδερφή μου ταινίες κινουμένων σχεδίων στὸν κινηματογράφο Ἀστήρ, φοιτοῦσα σὲ 12θέσιο δημοτικὸ, τὸ 98ο, πού στεγαζόταν σὲ ἐντυπωσιακὰ ὀλοκαίνουργιο κτίριο, ἤξερα ὅτι, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Τοῦμπα, ὑπῆρχε ἀστικὴ συγκοινωνία γιὰ τὴ Νεάπολη, τὴ Νέα Κρήνη, τὴν Τριανδρία, τὴν Καλαμαριά, γινώριζα πῶς οἱ μικρὲς πόλεις δὲν ἔχουν Πανε-πιστήμιο ἐνῷ ἡ Θεσσαλονικὴ εἶχε. Ἀπὸ Τὴ Δράμα τοῦ 1978 θυμᾶμαι τὴ μοναδικὴ μου παρηγοριά πού λεγόταν «Ρέμβη» καὶ σέρβιρε λουκουμάδες.

Στὰ ἐπόμενα δύο χρόνια κυκλοφοροῦσα μὲ σχετικὴ ἄνεση στὴν πόλιν καὶ ἡ πιὸ μακρινὴ ἀπόσταση πού μοῦ ἐπιτρεπόταν νὰ διανύσω ἀσυνόδευτὴ ἦταν ὡς τὸ κατὰστημα τοῦ Τρακασόπουλου, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Βενι-ζέλου, ὅπου μὲ ἔστελναν οἱ δικοί μου γιὰ νὰ ἀγοράσω λάμπες. Παραδίπλα διάβασα γιὰ πρώτη φορὰ, κι ἐνῷ ἐτοιμαζόμουν νὰ μπῶ στὸ γυμνάσιο, τὴν ταμπέλα τοῦ γειτονικοῦ καταστήματος: **ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ**. Μὲ κεφαλαῖα. Ἦταν τὸ πρῶτο βιβλιοπωλεῖο πού ἐντόπισα στὴν Δράμα χωρὶς κατὰ βάθος μέσα μου νὰ ἔχω προβεῖ σὲ συνειδητὴ διάκριση. Δὲν πολοῦσε τετράδια, μολύβια, μαρκαδόρους, δὲν εἶχε ἐντυπωσιακὴ βιτρίνα. Τὰ βιβλία ἦταν πολλὰ, κάπως μοῦ φάνηκε σὰ νὰ ὑπῆρχαν ἐκεῖ ἀπὸ πάντα, τοποθετη-μένα σὲ μιὰ ἀδιατάρακτὴ τάξη. Μέσα καθόταν ἓνας ἡλικιωμένος ἄνδρας, ὁ βιβλιοπώλης. Γύρισα σπῆτι καὶ ρώτησα τὸν θεῖο μου. Μοῦ εἶπε ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ σοβαρὸ (sic) βιβλιοπωλεῖο, φαγμένο. Ἐκεῖ ἔβρισκες βιβλία πού δὲν θὰ ἦταν εὐκόλο νὰ προμηθευτεῖς ἀπὸ ἀλλοῦ, ὁ βιβλιοπώλης μπορούσε νὰ σὲ κα-τευθύνει. Τὴν ἄλλῃ μέρα , ἡ μητέρα μιᾶς φίλης ὑπῆρξε κατηγορηματικὴ: Αὐτὸς πού τὸ ἔχει εἶναι κομμουνιστής, ἦταν καὶ ἀνάρτης στὸ βουνὸ κι ἐσὺ μικρὴ δὲν ἔχεις καμιά δουλειὰ νὰ μπεῖς ἐκεῖ μέσα. Κατόπιν μοῦ ὑπέδειξε ἀπὸ πού νὰ ἀγοράζω βιβλία. Ὑποδείξεις δεχόμουν μόνο ἀπὸ τὴν οἰκογενεὰ μου. Πολὺ σύντομα πέρασα τὸ κατῶφλι τοῦ βιβλιοπωλεῖου. Ὁ κύριος Βασίλης, ὁ ἰδιοκτήτης, ἦταν εὐγενικὸς καὶ λιγομίλητος. Τελικὰ δὲν εἶχε μόνο βιβλία ἐκεῖ μέσα. Εἶχε κάρτες τῆς πόλης, εἶχε καὶ κάτι διακοσμητικὰ ἀγαλματάκια. Πάντως κασετίνα καὶ σχολικὰ δὲν πολοῦσε. Ἀγόρασα ἀπὸ τὸν **ΝΑΟ ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ** τὸ «Ταξίδι μὲ τὸν Ἑσπερο», ἡ ἀδερφή μου ἓνα βιβλίο τῆς Ἑντα **Οἱ Μπράϊαν**.

Ἡ λέξη ἀνάρτης ἦταν πολὺ κακόηχη καὶ ἡ γυναικα πού τὴν ξε-στόμισε στάλαξε μῖσος πρὸς ἄγνωστους ἀποδέκτες. Ὅταν ἔγινα εἴκοσι χρονῶν κι ἐνῷ εἶχα ἦδη ἀρκετὰ βιβλία τοῦ ἀνιψιοῦ του στὰ ράφια τῆς βιβλιο-θήκης μου, ἔπεσε στὰ χέρια μου τὸ ἓνα καὶ μοναδικὸ πού συνέγραψε ὁ ἴδιος: Βασίλης Ἰωακειμίδης, *Εἴκοσι χιλιάδες μέρες*, Ἐξάντας 1983. Ὑπῆρχε πολὺς πόνος καὶ σοφία βιωματικὴ ἐκεῖ μέσα. Σήμερα, εὐγνωμονῶ τὴ μητέ-ρα τῆς φίλης πού μὲ ἔστειλε μὲ μαθηματικὴ ἀκρίβεια στὸν «Ναό». Οἱ ἔφηβες, βλέπεις, ἦταν, εἶναι ἀνάρτισσες. Καὶ ὁ κύριος Βασίλης, ἀδερφὸς τῆς μητέρας τοῦ πανεπιστημιακοῦ καθηγητῇ καὶ ποιητῇ Νάσου Βαγενά.

Γεωργία Τριανταφυλλίδου

Βιβλία εἶναι, ποιὸς νὰ τὰ πάρει;

Μνήμη (†) Γιάννη-Ἀνάργυρου Μαυρομούτη

Χρόνια πρὶν. Τὸ τηλέφωνο, τὸ λεγόμενο — ἐξ ἀντιδιαστολῆς σταθερὸ ἤχησε. Στὴν ὁθόνη του εἶδε, ἀναγνώρισε τὸν ἀριθμὸ. Ἦταν ἀπὸ τὸ Ἴδρυμα Γαζῆ-Τριανταφυλλοπού-λου, ἀπὸ τὸ Καρπενήσι· τηλεφώνημα ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο Γιάννη Μαυρομούτη, στὸν ὁποῖο πολλὰ ὀφείλουν τὸ Καρ-πενήσι, τὰ Ἀγραφα, ἡ Εὐρυτανία καὶ ὄχι μόνον. Ἀπάντησε παρὰ τὸ γεγονὸς πῶς τὰ χέρια του ἦταν ἀπασχολημένα. Ἄς εἶναι καλὰ τὸ hands free. Ὁ Γιάννης, ὁ καλὸς ἄγγελος τοῦ Καρπενησίου, ὁ ἄνθρωπος πού ἐκτιμοῦσε τὸν ἀνθρωπισμὸ καὶ τὴν τιμιότητα, τοῦ ἀνακοίνωσε πῶς τοῦ ταχυδρόμησε, μὲ δέμα, τὸ «Ἐτυμολογικὸν Λεξικὸν τῆς Κουτσοβλαχικῆς Γλῶσσης» τοῦ Κ. Νικολαΐδου καὶ τὴν ἐκδοση τοῦ «Κώδικα τῆς ἱερᾶς μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τοῦ Φουρνὰ τῶν Ἀγράφων», ἐπιμελείᾳ Χαρ. Χατζηθάνου. Τὰ εἶπαν ἐπ’ ὀλίγον καὶ γιὰ τὴν ἐκδοση τοῦ νέου τεύχους τῶν *Εὐρυτανικῶν Χρονικῶν* μὲ ἐπιμέλεια τοῦ γεραροῦ Κώστα Παπαδόπουλου, ἱστορικοῦ προέδρου τῆς «Πανευρτανικῆς Ἑνωσης». Συζήτησαν, φίλος συζητητικὸς καὶ ἐνίστε συμποτικὸς γάρ, γιὰ τὴ δημοσίευση μελέτης του στὴν τοπικὴ ἐφημερίδα *Τὰ Μεγάλα Βραγγιανὰ* (*Ἑλληνομουσεῖον Ἀγράφων*), τῆς ὁποίας ὑπῆρξε στενὸς καὶ πολύτιμος συνεργάτης γιὰ εἴκοσι τοῦλάχιστον χρόνια.

Πράγματι, δὲ πέρασαν πολλές μέρες καὶ ἦλθε τὸ σχετικὸ εἰδοποιητήριο ἀπὸ τὰ τοπικὰ ΕΛΤΑ. Προσῆλθε μὲ λαχτάρα, μὲ τὸ χαρτὶ ἀνὰ χεῖρας, γιὰ νὰ παραλάβει τὸ ποθούμενον. Ἐδωσε στὴν εὐγενικὴ ὑπάλληλο τὸ εἰδοποιητήριο καὶ περίμενε γιὰ τὴν παραλαβή. Ἡ ὑπάλληλος καθυστεροῦσε. Σὲ λίγο ἦλθε καὶ μὲ βλέμμα συγκαταβάσεως τοῦ ἀνακοίνωσε ὅτι τὸ δέμα δὲν βρίσκεται καὶ καλλίτερα νὰ περάσει πάλι μετὰ ἀπὸ λίγες ἡμέρες μῆ-πως βρεθεῖ. Τοῦ ἐξητήθη καὶ τὸ τηλέφωνό του, γιὰ τυχὸν εἰδοποίηση σὲ περίπτωση εὐρέσεως. Ὁ διευθυντῆς τοῦ ὑποκαταστήματος ἄκουσε τοὺς σχετικoὺς διαλόγους. Βγῆκε ἀπὸ τὸ γραφεῖο του καὶ ἐρώτησε τί συμβαίνει. Ἐνημερώθηκε σχετικὰ. Ὁ ὑποψήφιος παραλήπτης τὸν ἐρωτᾷ:

—Μήπως ἐλάπητὸ τὸ δέμα κ. διευθυντά;

Ὁ διευθυντῆς τὸν κοίταξε μὲ ἀπορία καὶ τὸν ρώτησε:

—Γνωρίζετε τί περιεῖχε τὸ δέμα κύριέ μου;

—Βιβλία εἶχε κ. διευθυντά, ἀπήντησε.

Τότε ἐκείνος μὲ εἰλικρίνεια καὶ ἀφέλεια φανερὴ καὶ μὲ ἓνα χαμόγελο ἔλαφρᾶς εἰρωνείας ἀπήντησε:

— Μὰ, τί λέτε κύριέ μου· βιβλία εἶναι, ποιὸς νὰ τὰ

πάρει;

Μετὰ δύο ἡμέρες ἔλαβε τηλεφώνημα ὅτι εὐρέθη τὸ δέμα. Δὲν ἐβαρύνθη νὰ ἐπανεῒθῃ. Πῆγε καὶ τὸ παρέλαβε, ἀπὸ τὸν διευθυντὴ μάλιστα, ὁ ὁποῖος, μὲ ἓνα τεράστιο χαμόγελο αὐτοδικοαίωσης, μὲ εὐτράπελῃ διάθεση πλέον, τοῦ ἐπανελάβε:

—Εἶδατε ὅτι βρέθηκαν; Πῶς εἶχα δίκιο ὅταν σᾶς

εἶπα: βιβλία εἶναι, ποιὸς νὰ τὰ πάρει; Ἐχετε ποτὲ ἀκούσει

νὰ ληστεύουν βιβλιοπωλεῖα γιὰ νὰ κλέψουν βιβλία;

Κι ὁμως, θυμήθηκε μιὰ εἰδησούλα ἀπὸ τὸ Ἄστυ τοῦ 1905:

«Ἐνα δεινὸς βιβλιοκλέπτης.

Εἰς τὴν ἀστυνομίαν ὠδηγήθη χθὲς τὴν πρωτῆαν εἰς ἄνθρωπος πρωτοτύπου ἐξωτερικοῦ ὅστις εἶχεν διαπράξει ἐν ὀλίγῃ ὥρᾳ τρεῖς κλοπὰς βιβλίων [...] Ὁ συλληφθεὶς ὠμολόγησεν ὅτι ποτὲ του δὲν εἶχε κλέψει ἄλλα πράγματα εἰ μὴ μόνον βιβλία ... ἐκλεκτά! Καὶ δι αὐτοῦ τοῦ τρό-που κατορθώνει ἐπὶ ἔτη ὀλόκληρα νὰ ζῇ»

Ντῆνος Ἀγραφιώτης

καὶ ἀρχίζα νὰ διαβάζω. Ἡξερα τὴ θέση κάθε τίτλου, ὅταν ἐρχόταν πελάτης πού ἔφαχνε κάτι λιγότερο γνωστό, μπορούσα νὰ τὸ ἐντοπίσω σὲ δευτερόλεπτα.

Ἀπὸ τὴν ἄλλῃ πλευρὰ τοῦ παταριοῦ, μπροστὰ στὴ τζαμαρία πού ἔβλεπε στὴν Ἀσκληπιοῦ, βρισκόταν τὸ γραφεῖο τῆς Μαρίας, πού ἀκόμα δὲν εἶμαι σίγουρη τί δουλειὰ ἔκανε, ἀλλὰ τὴν ἀγαποῦσα κι ἂς μὴν ἦταν βιβλιοπώλισσα. Ἐκεῖ, στὴ τζαμαρία, ὑπῆρχε καὶ τὸ μπρουντζινο ἄγαλμα τῆς Λήδας μὲ τὸν κύκνο πού γιὰ πάρα πολλὰ χρόνια ἔβρισκα ταυτόχρονα συναρπα-στικὸ, φρικιαστικὸ κι ἀκατανόητο.

Τὸ ἰσόγειο, ἡ ἐπικράτεια τοῦ πατέρα μου, ἦταν ὁ χῶρος στὸν ὁποῖο περνοῦσα τὸν λιγότερο χρόνο. Συνήθως ἀπλῶς κατέβαινα ἀπὸ τὸ πατάρι μου μόνο γιὰ νὰ κατέβω στὸ ὑπόγειο, στὸ τμήμα μὲ τοὺς δίσκους, στὸν κύριο Γιῶργο καὶ στὸν γάτο Τσίτσο πού ἦταν, μὲ κάποιον τρόπο, καὶ δικὸς μου γάτος. Τὰ μεσημέρια τοῦ Σαββάτου μαζεῦοταν κόσμος, κάθονταν ὅλοι μαζί στὸ ἰσόγειο, κάπνιζαν, ἔπιναν μπῆρες. Νομίζω ὅτι ἐκεῖ δοκίμασα μπῆρα πρώτη φορὰ, κι ὄχι σὲ κάποια ταβέρνα ἢ οἰκογενειακὸ τραπέζι.

Τὸ βιβλιοπωλεῖο Δωδώνη μὲ διαμόρφωσε, μοῦ ἔβαλε θεμέλια, μὲ ἔχτισε, μοῦ ἔδωσε ὡς φυσικὸ μου χῶρο τὰ βιβλία. Δὲν ἔχω ζήσει ποτὲ μακριὰ τους καὶ δὲν σκοπεύω νὰ τὸ κάνω. Καὶ δὲν θὰ ἀγαπήσω ποτὲ τόσο βαθιά, τόσο ὀλοκληρωτικά, ἄλλο βιβλιοπωλεῖο.

Μυρσίνη Γκανά